

TỪ TƯ DUY TIỂU NGẠCH SANG TIÊU CHUẨN TOÀN CẦU

Trần Thị Xuân Tiên

Câu chuyện xuất khẩu nông sản sang Trung Quốc đối mặt với nhiều khó khăn trong những năm gần đây do các chính sách kiểm duyệt nghiêm ngặt về chất lượng của nước bạn không còn là chuyện mới lạ. Điều này trở nên cao điểm khi Trung Quốc thực hiện chính sách “Zero Covid” khiến hàng nghìn container nông sản bị tắc ở các biên giới phía Bắc. Một câu hỏi luôn trăn trở trong chúng ta: làm sao cho nông sản Việt mình hết khó khăn, hết phải lệ thuộc vào Trung Quốc.

Tư duy tiểu ngạch từ bao đời

Việt Nam là quốc gia có nền nông nghiệp từ lâu đời, tích lũy kinh nghiệm bằng cách truyền miệng từ đời ông cha sang con cháu. Chúng ta chỉ thích bán lẻ và đi bằng đường tiểu ngạch. Chúng ta thích đi bằng đường mòn lối mở. Nông sản chỉ xuất sang các nước bạn, đặc biệt kim ngạch xuất khẩu sang Trung Quốc bằng tiểu ngạch chiếm tỷ trọng áp đảo – 97%. Mặc dù, có sự tăng trưởng trong kim ngạch xuất khẩu hàng nông, lâm, thủy sản trong 3 năm gần đây, tuy nhiên, khi nông sản vuron ra khỏi Việt Nam, chúng vẫn gặp nhiều khó khăn. Bao lần hàng bị trả về vì dư lượng thuốc trừ sâu vượt mức cho phép, hay tiêu chuẩn không đáp ứng, hoặc gần nhất là chuyện tắc biên ở biên giới giáp Trung Quốc – nơi mà đa phần là đích đến của nông sản xuất khẩu ở nước ta. Dẫn đến câu chuyện đau lòng: các xe tải phải quay đầu lại trong nước và bán với mức giá rẻ hơn cho. Lỗ chòng lỗ, khó khăn chòng khó khăn đối với các doanh nghiệp và người nông dân.

Phải thay đổi ngay lúc này hoặc không bao giờ

Một trong những đích đến của tiêu chuẩn toàn cầu là thay đổi tư duy cố hữu của người nông dân, của doanh nghiệp và của chính chúng ta.

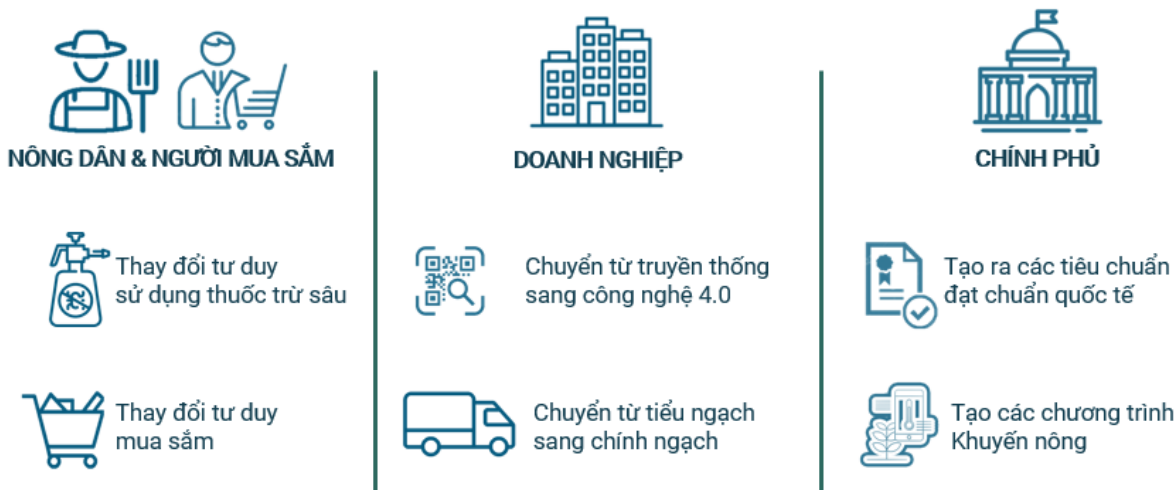
Có thể nói, trong mọi việc, yếu tố con người là quan trọng nhất. Chuyện thành cũng bởi người, mà bại cũng bởi người. Nâng cao hiểu biết và thay đổi tư duy của người nông dân là điều đầu tiên cần phải làm. Dân ta hay quan niệm rằng: muốn cây tốt, nhiều hoa trái thì phải phun thật nhiều thuốc. Tuy nhiên, nó chỉ đúng một phần và không thể làm loạn cứ để phân bác khi chúng ta đã đầu độc cho đất quá nhiều chất độc. Điều này khiến chúng ta không đáp ứng đủ tiêu chuẩn của các thị trường nổi tiếng là khó tính như Châu Âu, như Mỹ, khiến chúng ta phải lệ thuộc vào thị trường Trung Quốc. Tuy nhiên, các năm gần đây thì Trung Quốc cũng đã từng bước khép chặt cánh cửa thông qua nâng tiêu chuẩn của nông sản. Vậy nếu không thay đổi, thì cánh cửa Trung Quốc khép lại, chúng ta sẽ tìm đến ai để xuất những nông sản ấy đi, hay lại cuống cuồng lên để tìm giải pháp cho hàng nghìn container đang mắc kẹt tại các cửa khẩu đây. Các bà nội trợ cũng nên thay đổi tư duy của mình, không nên vì ham rẻ mà mua. Vì khi ấy, nông dân sẽ phun thật nhiều thuốc, thậm chí ngay sát ngày thu hoạch nhằm tạo ra thật nhiều nông sản có mẫu mã đẹp và nhiều để bán mà không quan tâm đến dư lượng thuốc trừ sâu, gây độc tố cho cơ thể nếu ăn phải.

Các doanh nghiệp nên ứng dụng các tiêu chuẩn quốc tế và công nghệ lên ruộng đồng. Đưa các mã QR về với người nông dân, các tiêu chuẩn nữa. Để họ biết cách mà làm một cách đồng bộ. Rồi từ ấy, chất lượng nông sản dần được nâng lên, chúng ta có thể tự tin xuất được hàng sang trời Âu. Nhờ vậy, khách hàng cũng tin tưởng hơn vào chất lượng nông sản Việt khi họ truy được nguồn gốc, và theo dõi được quá trình đưa những hạt mầm từ ruộng đồng thành hạt gạo trên bàn cơm của

họ mỗi ngày. Điều này dần dà về lâu dài sẽ giúp tăng giá trị của nông sản Việt, góp phần cạnh tranh với Thái Lan – đối thủ vốn đã bỏ xa ta trên nhiều lĩnh vực. Tuy nhiên, để tạo được niềm tin ấy, cần xây dựng một tiêu chuẩn thật chặt chẽ vì trên hai thửa ruộng cùng canh tác của một người nông dân, chất lượng chưa chắc đã hoàn toàn giống nhau nếu không có một quy chuẩn cụ thể. Doanh nghiệp xuất khẩu cũng phải thay đổi về tư duy xuất khẩu bằng phương thức tiểu ngạch. Cần thay đổi dần dần sang hướng xuất khẩu theo đường chính ngạch. Có thể, ban đầu chúng ta sẽ khó khăn trong các công tác về giấy tờ, thủ tục, nhưng sẽ an toàn hơn nếu chúng ta muốn đi đường dài với Trung Quốc. Từ khó khăn ban đầu về thủ tục, doanh nghiệp có thể xây dựng cho mình một quy trình cụ thể, rồi từ từ nó sẽ trở thành một đường mòn tốt thay thế hẳn cho lối mòn của tiểu ngạch đang hiện hữu trong chúng ta.

Để doanh nghiệp và người nông dân kết hợp được với nhau thì cần có sự hỗ trợ từ hành lang pháp lý của Chính phủ. Chính phủ nên tạo ra các bộ tiêu chuẩn về an toàn vệ sinh thực phẩm nữa ngoài VietGAP. Nhằm đáp ứng các tiêu chuẩn ngày càng khắc khe của thế giới. Các hướng dẫn, hỗ trợ doanh nghiệp trong những bước đầu của quá trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa ruộng đồng cũng nên được quan tâm. Bởi nhiều doanh nghiệp rất muốn làm, nhưng họ không biết bắt đầu từ đâu, nên làm gì, làm như thế nào và vốn đầu tư ở đâu ra. Các chương trình khuyến nông cũng nên được phổ biến rộng rãi để nông dân được tiếp cận dễ dàng hơn thông qua các kênh mạng xã hội như Facebook, Youtube ngoài phương tiện truyền thông truyền thống là loa phường và truyền hình.

THAY ĐỔI TỪ TƯ DUY TIỂU NGẠCH SANG ĐẠT TIÊU CHUẨN TOÀN CẦU

Tóm lại, nếu không thay đổi ngay từ bây giờ với tư duy cố hữu của người Việt chúng ta, thì một khi cánh cửa cho nông sản của Trung Quốc đóng lại, chúng ta khó có thể tìm được một cánh cửa khác để thay thế.